

כ"ז סיוון, 21.6.2017

לכבוד שר הפנים, ח"כ אריה דרעי.
הנידון: הפחתת אחוז הפיקדון שמחויבים בו מעסיקי מסתננים.

רקע:

המרכז למדיניות הגירה ישראלית דחף לחקיקת "חוק הפקדון" מתחילת שנת 2014. לאחר ביטול החוק למניעת הסתננות על ידי בג"ץ בפעם השנייה, החוק קודם ואף עבר בכנסת בדצמבר 2014 במסגרת חקיקה עקיפה המכונה "החוק למניעת הסתננות ולהבטחת יציאת מסתננים מישראל". בחוק נקבע כי מעסיקי מסתננים יחויבו להפקיד 20 אחוז משכרם של המסתננים ועוד סכום השווה בערכו ל-16 אחוז ממשכורתם, על חשבון המעסיק, לקרן או חשבון בנק ייעודי. את הכסף ניתן יהיה לפדות רק לאחר יציאתם מישראל או במועד קבלת מעמד תושבות ארעית או קבע בישראל. במידה והמסתנן נדרש לעזוב את המדינה, החוק קובע כי ינוכה אחוז מהמרכיב שהפקיד המעסיק (16%) בכל חודש, עד שינוכה כל הסכום בתום תקופה של שישה חודשים.

חשיבות החוק:

בשנתיים האחרונות פרסמנו דו"חות מטעם ממשלות דנמרק, נורווגיה, שוויץ, בריטניה, הולנד ואף האיחוד האירופי (EASO), הקובעים כי מסתננים שישדירו את מעמדם בשגרירות אריתראה וישלמו מס של 2 אחוז על הכנסתם, יכולים לשוב לארצם ללא חשש.¹ בנוסף, ישנן אוכלוסיות שלכולי עלמא יכולים לחזור לאריתראה, כגון נשים נשואות ונשים עם ילדים, גברים מעל ולפני גיל גיוס, ותומכי משטר.

גם בכל הנוגע למסתננים מסודן, כל הדו"חות הבינלאומיים קובעים כי לא נשקפת כל סכנה למהגרים שאין להם עילת מקלט. דו"ח חדש של ממשלות דנמרק ובריטניה קובע כי אפילו יוצאי חבל דרפור, הרי הנובה והנילוס הכחול יכולים לשוב לאזורים בטוחים בסודן, בדגש על עיר הבירה חרטום, למעט אם הם פעילים פוליטיים בולטים.² נמצא שמרבית המוחלט של אוכלוסיית המסתננים יכולים לעזוב את ישראל למדינות מוצאם. יתירה מכך, גם אלו שאינם יכולים לחזור לארצם מסיבה כזו או אחרת, יכולים לצאת למדינה שלישית בטוחה.

מטרות החוק:

- ידוע כי המסתננים שולחים כסף בכל חודש למשפחות במדינות המוצא. הפקדת אחוז משכרם בקרן, מצמצמת אפשרות זו ויכולה לייצר לצאת מישראל ולחזור לחי משפחתם.
- החוק מהווה חסכון כפוי שמצטבר לסכום משמעותי המייצר תמריץ חיובי עבור המסתננים לפדות את הכסף ולצאת מישראל.

¹ https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/COI-%20Eritrea-Dec2016_LR.pdf

² https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/566267/Sudan_project.pdf

- במקרה של אריתראה ישנו תמריץ נוסף וייחודי עבור מדינה זו, שכן מעל לשליש מהתל"ג של המדינה מגיע מכספים ששולחים בחזרה מהגרים. בישראל יש אוכלוסייה אריתראית גדולה יותר מאשר בכל מדינה אחרת באירופה ולכן עצירת הזרם יכולה להביא גם לשינוי מדיניות חיובי במדיניות ממשלת אריתראה. כיום אריתראה נוקטת במדיניות רשמית המתנגדת להחזרה כפויה של אזרחיה, אך מוכנה לקבל את מי שמשלם את המס. לפי הערכות שמרניות, יצטברו בקרן מעל ל- 300 מיליון ₪ נכל שנה רק מכספי מסתננים אריתראים. מדובר בסכום עתק עבור הכלכלה האריתראית שישתחרר רק במידה והם יקבלו בחזרה את אזרחיהם.
- לחוק יתרון ברור ומובהק, שכן ניתן להחיל אותו באופן מיידי על כל האוכלוסייה, ללא הגבלות תקציביות או טכניות כמו מקומות במתקן חולות. הוא יוצר תמריץ כלכלי חזק מאוד בעלות אפסית לתקציב המדינה. בנוסף, ניתן להחיל אותו על אוכלוסיות כגון נשים, שפטורות כיום משהות במתקן חולות, על אף שזו אוכלוסייה שלכולי עלמא רובה המוחלט יכול לחזור לארצו.
- החוק משמש כקו הגנה אחרון עבור המדינה להתמודדות עם מסתננים שכבר שוחררו מחולות. בהעדר החוק, אין למדינה כל כלי אפקטיבי נגד מסתננים אלו.

החלטת שר האוצר משה כחלון:

בינואר 2017 הוכנס תיקון לחוק (חוק למניעת הסתננות ולהבטחת יציאתם של מסתננים מישראל (תיקוני חקיקה והוראות שעה) (תיקון), התשע"ז-2017), הקובע כי שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים ושר האוצר רשאים, בהתייעצות עם שר הפנים ובאישור הוועדה, (וועדת הרווחה) להפחית מהסכומים שמחויבים המעסיקים להפקיד.

התיקון קובע כי:

- א. במקום 16 אחוז על חשבון המעסיק ניתן להפחית את גובה ההפקדה ל- 12.5% בלבד.
- ב. במקום 20 אחוז משכר המסתנן, ניתן להפחית את גובה ההפקדה ל- 16.5% בלבד.

לפי פרסומים באמצעי התקשורת דווח כי שר האוצר החליט להפחית בשיעור המקסימאלי המותר בחוק את אחוז הפיקדון הן מהמרכיב של המעסיק והן מהמרכיב של המסתנן, בין היתר בעקבות מחאה של מעסיקי מסתננים ואיגוד המסעדנים.³ אנו מכירים בכך שתחום המסעדנות מצוי במצוקת כוח אדם קשה, אך יש למצוא דרכים להקל על המסעדנים בעזרת כלים אחרים, כגון עבודה מועדפת, ולא על ידי פגיעה באפקטיביות של חוק הפקדון, מפאת חשיבותו. אחוז הפקדון שעבר בכנסת הוא מלכתחילה נמוך וכל הורדה נוספת עלולה לבטל את השפעתו. ההורדה גם לא תביא להרפיית הלחץ מצד המסעדנים, שהצהירו כי למרות ההפחתה הם יצטרפו לעתירה נגד החוק כולו בבג"ץ. בנוסף, מעבר לפגיעה ביעילות החוק, ההורדה מעבירה מסר מסוכן מאוד לאוכלוסיית המסתננים. ידוע לנו כי פעילים רדיקליים המסייעים למסתננים משכנעים אותם לא לצאת מישראל ולהמתין

³ http://www.mako.co.il/news-money/consumer-q2_2017/Article-fe444bb4d9cac51004.htm

בסבלנות, כיוון שהם יביאו לביטול החוק. לצערנו, תקדימי העבר מוכיחים כי יש צדק בדבריהם. כניעת הממשלה תוך זמן קצר ועוד לפני שאפילו התקיים דיון בבג"ץ, עלול לפגוע פגיעה חמורה במאמצי הממשלה להבהיר כי על המסתננים לעזוב את ישראל.

בכל מקרה, גם אם יוחלט על הורדת אחוז ההפקדות בלחץ המעסיקים, חשוב והכרחי כי הפחתה זו לא תכלול את מהמרכיב שמחויבים המסתננים להפקיד ממשכורתם (20%), שכן מרכיב זה עומד בבסיס הרציונאל של החוק. אין אנו מביעים עמדה לגבי גובה מרכיב הפיקדון של המעסיקים. אנו מבקשים ממך, כשר האחראי על טיפול בתופעת ההסתננות ומכיוון שקיימת בחוק חובת היוועצות עמך, כי תשקול את המוטל על הכף ותפעל למנוע את ההחלטה להפחית את אחוז ההפקדות, לפחות בכל הנוגע להפקדה מאחוז המסתננים עצמם. אני מאמין כי השארת גובה אחוז הפיקדון ישרת אותך באופן אופטימאלי להתמודד עם תופעת המסתננים הלא חוקיים.

בברכה ובכבוד רב,

יונתן יעקובוביץ

המרכז למדיניות הגירה ישראלית